

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקפה

ערב שבת-קודש
פרשת בראשית
כ"ה בתשרי ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ה בתשרי ה'תשס"ו – ב' במרחשוון ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ה בתשרי	ה' חמץ ומצה. פרק ח. נוסח ההגדה. ה' שופר וסוכה ולולב... בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה' נוקי ממון. פרק י.	מ"ע קנו. ספר משנה תורה סוף הלכות חמץ ומצה: נוסח ההגדה. מ"ע קע.
ש"ק	כ"ו בתשרי	פרק ג-ה.	פרק יא.	מ"ע קסח.
א'	כ"ז בתשרי	פרק ו-ח.	פרק יב.	מ"ע קסט.
ב'	כ"ח בתשרי	ה' שקלים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יג.	מ"ע קעא.
ג'	כ"ט בתשרי	פרק ד. ה' קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יד.	מ"ע קעא. קנג.
ד'	ל' בתשרי	פרק ג-ה.	ה' גניבה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנג.
ה'	א' במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק ב.	מ"ע קנג.
ו'	ב' במרחשוון	פרק ט-יא.	פרק ג.	מ"ע קנג.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	זמן ק"ש	סוף חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת התמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ"ה בתשרי	3.54	4.41	5.03	6.00	8.37	11.24	11.54	4.54.4	5.19
ש"ק, כ"ו בתשרי	3.55	4.42	5.03	6.01	8.38	11.24	11.54	4.53.4	5.18
א', כ"ז בתשרי	3.56	4.43	5.04	6.01	8.38	11.24	11.54	4.52.5	5.18
ב', כ"ח בתשרי	3.56	4.43	5.05	6.02	8.38	11.24	11.54	4.51.6	5.17
ג', כ"ט בתשרי	3.57	4.44	5.06	6.03	8.39	11.24	11.54	4.50.8	5.16
ד', ל' בתשרי	3.58	4.45	5.06	6.04	8.39	11.24	11.54	4.49.9	5.15
ה', א' במרחשוון	3.58	4.45	5.07	6.05	8.40	11.24	11.54	4.49.1	5.14
ו', ב' במרחשוון	3.59	4.46	5.08	6.06	8.40	11.24	11.54	4.48.2	5.13

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בראשית	4.18	5.30	4.32	5.31	4.22	5.30	4.36	5.32
נח	4.12	5.24	4.26	5.26	4.16	5.24	4.30	5.27

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מורל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ה"ראשית" דתורה מגלה את מעלת ה"ראשית" דעולם

אצל מלאכים לא שייכת ירידה שלא בערך וגם לא עלייה שלא בערך, ולכן הם נקראים "עומדים" □ לעומת זאת, אצל נשמות ישראל הירידה לעולם הזה היא ירידה שבאין-ערך, וממילא גם עלייתן לאחר מכן היא באופן של אין-ערך □ צריך לזכך את העולם ולא לשבור אותו □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר כתב לאחד במכתב¹ "תורה" מאדמו"ר הזקן, שאדמו"ר הזקן שמעה מהרב המגיד, הרב המגיד שמעה מהבעש"ט², והבעש"ט שמעה מה"בעל ח"י" (כפי שנהג לכנותו), דהיינו, בעל חיה יחידה, שהוא אחיה השילוני³. וכל אחד מהנשיאים בדורו ביאר והסביר "תורה" זו.

"תורה" זו היא על הפסוק⁴ 'בראשית ברא גו', וזה לשונו⁵:

"בראשית ברא אלוקים. בראשית עניינו ב' ראשית⁶, ראשית בריאת העולם, וראשית דהתורה. בראשית ברא אלוקים, הב' ראשית הם כדי שיהיה ברא⁷ אלוקים, שיגלו את אמיתית הכוונה דשם אלוקים⁸. ספירת הכתר היא ראשית וספירת החכמה היא ראשית⁹. ראשית ספירת הכתר היא העלם, וראשית ספירת

החכמה היא גילוי, ראשית חכמה יראת ה'¹⁰. האור וחיות דחכמה שמאירים בשבת בראשית נמשכים על כללות השנה, שכל ימי השנה, הן ימי החול ושבת ומועדים הכלליים¹¹, הן המועדים הפרטיים דכל יחיד, יום הכניסה לחדר, יום הבר-מצווה¹² ושאר ימי חיי האדם ומאורעותיו, כולם מקבלים משבת בראשית¹³. ובהקדמה – שבכלל, לא נהגו רבותינו נשיאינו לגלות את ה"תורות", האמרות והפתיגים הקצרים של הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, כמו שהם. ה"תורות" מובאות אמנם בתורת החסידות, אבל יחד עם ביאורים, כך שאין ה"תורות" ניכרות בפני עצמן; אבל כ"ק מו"ח אדמו"ר – מלבד זאת שגילה את התורות בתוך מאמריו, גילה גם את ה"תורות" כמו שהן.

(7) מל' שמה הבריאה – ניקב ויצא לחוץ (חולין מג,ב). – הערת כ"ק אדמו"ר בשה"מ שבעה ערה 14.
(8) דהיינו – אמיתית כוונת הבריאה, שהתהוותה היא משם אלוקים.
(9) ראה תורת חיים בתחלתו (הערת כ"ק אדמו"ר שם).
(10) תהילים קיא,י.
(11) דהיינו – פסח שבועות וסוכות.
(12) וכן יום הברית.
(13) פי"א (סה"מ תש"י ריש עמ' 132).

(1) ראה גם מכ' הנדפס בשה"מ תש"ח עמ' 79 (ולאה"ו באגרות-קודש שלו ח"ט עמ' שט).
(2) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות ס"ד ואילך. וש"נ.
(3) ראה תורת מנחם – התועדויות ח"א עמ' 20 ערה 6. וש"נ.
(4) ריש פרשתנו.
(5) בהשיחה שנוכרה לקמן בפנים (בתרגום מאידיש).
(6) ראה פרש"י ורמב"ן עה"פ.

דבר מלכות

מהתורה, אבל, עניין זה גופא מתגלה על-ידי התורה, והיינו, שהתורה מגלה שנשמות-ישראל הן למעלה ממנה.

וכשם שנשמות ישראל הן למעלה מהתורה, כך יש מעלה גם בעולם לגבי התורה, דכיוון שמעלת הנשמה (שהיא למעלה מהתורה) היא בירידתה בגוף בעולם דוקא (כדלקמן ס"ג), בהכרח שגם בעולם יש מעלה לגבי התורה. וזהו הביאור שבתורת הבעש"ט הנ"ל מקדים את העולם לתורה.

ג. וביאור העניין:

העלייה שנעשית בנשמה על-ידי ירידתה בגוף היא עלייה גדולה ביותר – למעלה ממעלת הנשמה כמו שהיא מצד עצמה, קודם ירידתה בגוף.

ובפרטיות יותר:

הנשמה כמו שהיא מצד עצמה גדלה מעלתה ביותר, כמאמר רז"ל¹⁹ שהנשמות הצובות מתחת כיסא הכבוד. למעלה מזה – נשמה שנתת בי טהורה היא²⁰, כידוע²¹ ש"טהורה" קאי על אצילות, שלמעלה מכיסא הכבוד שהוא בעולם הבריאה²², ועל-אחת-כמה-וכמה למעלה מ"מתחת כיסא הכבוד" ששם הצובות הנשמות. ולמעלה מזה – "ואתה משמרה בקרב²⁰, דקאי על בחינת המקיף והנשמה שלמעלה מאצילות²³. וכך ישנן עוד מדריגות זו למעלה מזו, עד להדרגא ד"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר".

וכיוון שירידת הנשמה בגוף היא לצורך עלייה, על-כרחך צריך לומר שהעלייה היא למעלה מהמצב שקודם הירידה, דאם לא כן לא היה צורך בהירידה. ומזה מובן גודל מעלת

והטעם לזה – על-פי מה שכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בהמשך "באתי לגני"¹⁵, ש"בשביל ניצוח המנגד הרי מבזבו (המלך) כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור... ועוד יותר שגם חייו משליך המלך מנגדו, ומצד גודל הנצחון עומד בעצמו בקשרי המלחמה".

ובין ה"תורות" שגילה כ"ק מו"ח אדמו"ר, גילה גם את ה"תורה" הנ"ל. – בתחילה כתבה לאחד במכתב (כנ"ל), וגם סיפר לי על זה [ביודעו שמה שמספר לי הנה סוף-סוף יתפרסם הדבר, כמו כלי שיש בו חורים ("א לעכערדיקע זאק"), שכאשר מכניסים בו דבר, יוצא הוא מצדו השני...], ואחר-כך כבר אמרה בעצמו בשיחה (שכבר נדפסה)¹⁴.

כשחזר כ"ק מו"ח אדמו"ר "תורה" זו בשיחה הנ"ל – הוסיף לזה את פתגם הצמה-צדק¹⁵ "אזוי ווי מען שטעלט זיך אוועק שבת בראשית, אזוי איז דער גאנצער יאר", היינו, שהנהגה דשבת בראשית נוגעת לשבתות ולימי החול דכל השנה.

ב. והנה, ב"תורה" הנ"ל "בראשית עניינו ב' ראשית, ראשית בריאת העולם, וראשית דהתורה", מקדים את ראשית העולם לראשית התורה.

ויוכן על-פי מה דאיתא בתנא דבי אליהו¹⁶ "שני דברים¹⁷ קדמו לעולם, תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהם קודם, כשהוא אומר צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל, אומר אני ישראל קדמו", ש"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"¹⁸.

כלומר: נשמות ישראל הן אמנם למעלה

(18) ב"ר שם.
(19) ראה זח"ג כט, רע"ב. וראה הנסמן בנצו"ז לזח"א קי"ג, א.
(20) נוסח ברכות השחר.
(21) ראה לקו"ת ראה כו, א. ובכ"מ.
(22) ראה הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ה עמ' רלח הערה 39.
(23) ראה לקו"ת שה"ש ל, ג. ובכ"מ.

(14) בסה"מ תשי"א עמ' 59 (ולאח"ז בסה"ש תשי"ז עמ' 356. וש"נ).
(15) ראה גם שיחת ש"פ בראשית דאשתקד ס"ב (תורת-מנחם – התועדויות ח"ז עמ' 130). וש"נ.
(16) כ"ה בכ"מ בדא"ח (סה"מ ה'ש"ת עמ' 61. ועוד). וראה תרבא"ר פי"ד ופל"א. ב"ר פ"א, ד.
(17) ובפסחים נד, א. (ועוד): "שבעה דברים כו".

דבר מלכות

העלייה – שהיא למעלה יותר מהדרגה ד"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר". והנה, עלייה זו נעשית על-ידי ירידת הנשמה בגוף דווקא, שאז נעשית מהות בפני עצמה. וכמדובר אתמול²⁴ בעניין "בן חכם ישמה וירידה זו – וממילא גם העלייה שעל-ידיה – ישנה בנשמות דווקא, ולא במלאכים.

ד. ומה שמצינו עניין של ירידה גם אצל מלאכים, כמאמר רז"ל "אפקוהו למט"ט כו"³⁰,

---

**כ"ק מו"ח אדמו"ר ידע שמה שמספר לי הנה סוף-סוף
יתפרסם הדבר, כמו כלי שיש בו חורים, שכאשר
מכניסים בו דבר, יוצא הוא מצדו השני...**

ועד"ז "אתיהוה לאלהיו כו"³¹ – יש לתרץ³²: במלאכים סתם – אמנם לא שייך עניין של ירידה, אבל כיוון שאלהו ומט"ט היו לפני זה בני אדם (שהרי "חנוך הוא מט"ט"³³) – שייך בהם עניין של ירידה. אמנם, תירוץ זה אינו מספיק, שהרי ישנה גירסא בגמרא³⁴ "הוציאו לגבריאל כו", וגבריאל לא היה אדם לפני זה. ולכן יש תירוץ נוסף – ובהקדם שעל-דרך זה מצינו בעניין המלאכים שנקראים בשם "עומדים", כמו שכתוב³⁵ "ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה", דלכאורה אינו מובן, הרי מששת ימי בראשית אומרים המלאכים שירה בכל יום, וידוע³⁶ ששירה היא עניין של עלייה, ואם-כן, למה נקראים בשם "עומדים"? – והתירוץ על זה³⁷, שהעלייה שעל-ידי אמירת שירה היא עלייה שבערך, והיינו, שכל העליות של המלאכים אינם אלא בהמדריגה שלהם,

אב"²⁵, ש"בן חכם" קאי על נשמות ישראל, שנקראים "בנים" כיוון שהם בכחינת מהות בפני עצמה, וזהו גם שהנשמה היא "חלק אלוהי"²⁶, שהלשון "חלק" מורה שהיא מהות בפני עצמה, והיינו, דעם היות שהלשון חלק מורה שהוא אותו המהות ממש, מכל-מקום, הרי זה חלק קטן שהוא מהות בפני עצמה, ולכן שייך שיהיה אצלם (לאחרי ההסתר דלמעלה, שהוא עניין דורמיטא דו"א שבראש-השנה²⁷) מעמד ומצב ד"פנו אלי עורף ולא פנים"²⁸, ועד כדי כך ששייך גם מעמד ומצב ד"אוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו כו"²⁹.

אמנם, מצד גודל הירידה, שהיא ירידה שבאין ערוך – נעשית גם העלייה באין ערוך, למעלה גם מהדרגה ד"מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר".

(31) ב"מ פה, סע"ב.
(32) ראה סה"מ תרכ"ט (בהוצאת תשנ"ב) ריש עמ' קסה.
(33) תוד"ה פסוק – יבמות טז, ב. וראה תיב"ע פרשתנו ה, כד. זח"א פרשתנו כז, רע"א. ועוד.
(34) יומא עזא, (ע"פ דפו"י וע"י).
(35) זכריה ג, ז.
(36) ראה לקו"ת ברכה צח, א. ובכ"מ.
(37) ראה סה"מ תר"ס עמ' קז.

(24) בהמאמר ד"ה להבין עניין שמע"צ פ"ו (תו"מ חכ"ד עמ' 96).
(25) משלי י, א. טו, ב.
(26) איוב לא, ב. תניא רפ"ב.
(27) ראה שער הכוונות עניין ר"ה. פע"ח שער ר"ה. ועוד.
(28) ירמיה ב, כז.
(29) תניא ספכ"ד.
(30) חגיגה טו, א.

דבר מלכות

ולכן נקראים בשם "עומדים".

ועל-דרך זה בנוגע לענייננו – שהכוונה במה שנתבאר שאצל מלאכים לא שייך עניין של ירידה, היא, שלא שייך אצלם ירידה בתכלית שהיא באין ערוך, שכן, הירידה ד"אפקוהו כו" אינה אלא ירידה שבערך, שאין זה אמיתית עניין הירידה, אבל ירידה אמיתית, שלא בערך, כמו עניין המיתה, אינה שייכת במלאכים, וכמו כן לא שייך אצל מלאכים עניין הירידה למטה בעולם הזה (והראיה לזה – מעניין "הנפילים"³⁸, שכשירדו לעולם הזה נפלו לגמרי ממדרגתם ונשארו למטה³⁹).

מה-שאינ-כן נשמות – יורדות למטה בעולם הזה, בירידה שבאין ערוך, ועד ששייך בהן עניין של מיתה, שזהו עניין הפכי לגמרי, וכמו כן יכולים להיות גרועים יותר אפילו מבעלי-חיים⁴⁰, דכיוון שיש בהם שכל, יכול להתקיים בהם "חכמים המה אחרע"⁴¹.

– פעם היה אחד שהצטיין ביותר בכשרונותיו, אלא שהיה "פרא אדם", ובמילא, כל המעלות שהיו אצלו, רק קלקלו!... אילו לא היו לו כשרונות מיוחדים, לא היו יודעים שהוא "פרא אדם", ורק בגלל כשרונותיו התבלט בכל מקום... כשהיה בא בין "מנגנים" – ראו מיד שהוא "שוטה", כשהיה בא בין אנשי "מדע" – היה מתחיל לדבר בענייני "מדעים", באופן שראו שהוא "פרא אדם"; וכשהיה מתחיל לדבר בענייני לימוד – היה מחבר זה לזה עניינים שאין כל שייכות ביניהם...

ועל-דרך זה ישנו הפתגם של ר' יצחק מתמיד שאמר בפני כ"ק מו"ח אדמו"ר באטוואצק בהתוועדות של שמחת-תורה (שקביעותו היתה כקביעות שנה זו)⁴² – בהתוועדות הנ"ל ששה הר"י מתמיד הרבה משקה, באופן של "קודם הצמצום", והתחיל

לומר לכ"ק מו"ח אדמו"ר מה שהונח אצלו ("ואס בא אים האט זיך אפגעלייגט") – שהתואר "יודע את ריבוננו ומתכוון למרוד בו"⁴³ שייך רק על חסיד, כי: גויים – אינם שייכים כלל לידיעה באלוקות; מתנגדים – אין להם זמן שיוכלו להתמסר "לידע את ריבוננו", שהרי כל העניינים הגשמיים שעוסק בהם, אכילה ושתיה וטיול כו', הם "ששם שמים"⁴⁴, ובמילא צריכים להתמסר אליהם... ועל-אחת-כמה- וכמה שצריך להתמסר ללימוד התורה, שזהו לא רק "ששם שמים", אלא "שמים" עצמם, ובמילא, אף פעם אין לו פנאי לחשוב אודות הקב"ה!...

ודווקא חסיד, שמתמסר ללימוד החסידות, לידע את רבוננו – עליו שייך לומר "יודע את רבוננו ומתכוון למרוד בו"...

[כ"ק מו"ח אדמו"ר לא רצה לסבול אימרה זו ("ער האט זייער ניט געוואלט ליידן דעם ווארט"), אבל כיוון שר"י מתמיד ששה "א ביסל משקה", המשיך לטעון כפי שהתקבל בדעתו, עד שנדרס, ואז המשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר להתוועד...]

ונחזור לענייננו – שדוקא אצל נשמות ישנו עניין הירידה בתכלית באופן שבאין-ערוך, ומצד זה נעשית גם העלייה באין-ערוך, למעלה ממדרגת "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר".

ד. ועל-פי זה יובן הטעם שבתורת הבעש"ט הנ"ל מקדים עולם לתורה – דכיוון שנשמות הם למעלה מהתורה, ואמיתית מעלתם היא בירידתם בעולם דווקא, נמצא, שיש מעלה בעולם לגבי התורה.

אמנם, כשם שהתגלות מעלת הנשמות גופא היא על-ידי התורה (כנ"ל ס"ב), כך גם בנוגע

42 ראה סה"ש תרצ"ז עמ' 200 ואילך. וראה גם תורת-מנחם – התוועדויות ח"ד עמ' 224.
43 תו"כ ופרש"י בחוקותי כו"ד. ועוד.
44 אבות פ"ב מי"ב. וראה רמב"ם הל' דעות

38 פרשתנו ו, ד ובפרש"י.
39 ראה פדר"א פכ"ב. יל"ש פרשתנו רמו מד.
40 ראה תניא פכ"ד.
41 ירמיה ד, כב.

דבר מלכות

למעלת העולם, שהתגלות מעלת העולם היא על-ידי התורה, והיינו, שדווקא כאשר העולם מתנהג על-פי התורה אזי מתגלית מעלת העולם. וזהו הביאור במה שנתבאר בתורת הבעש"ט תורת הבעש"ט). וכיוון שהמעלה היא בעולם דווקא – לכן צריך להיות אופן העבודה בזיכרון העולם גופא, דהיינו, לא לשבור את העולם, אלא לזכך את העולם ולעשותו כלי לאלוקות, כידוע פירוש

**ר' יצחק מתמיד שתה משקה באופן של "קודם הצמצום",
ואמר לרבי מה שהונח אצלו – שהתואר "יודע את
ריבונו ומתכוון למרוד בו" שייך רק על חסיד...**

הבעש"ט⁴⁵ על הפסוק⁴⁶ "כי תראה חמור גר", שעם היותו "חמור" (מלשון חומר), מכל-מקום, "עזוב תעזוב עמו" – לעשות את הגשמיים גופא כלים לאלוקות. (קטעים מהתועדות שבת-קודש פרשת בראשית, מברכים החודש מרחשוון (התועדות א') ה'תשי"ד. יתורת-מנחם – התועדות ה'תשי"ד, חלק ראשון (כד) – עמ' 106-112 – בלתי מוגה)

"בראשית עניינו ב' ראשית, ראשית בריאת העולם, וראשית דהתורה": שהראשית דעולם קודמת אמנם לראשית דתורה, אבל, מעלת הראשית דעולם היא על-ידי הראשית דתורה, וזהו הפירוש בעניין ראשית דעולם – כשיש לאחרי זה הראשית דתורה.

וכאשר ישנו העניין דבראשית באופן האמור – אזי "ברא אלוקים", שמתגלית כוונת הבריאה שהתהוותה משם אלוקים (כהמשך

סכ"א. וש"נ (נעתק ב"היום יום" כח שבט).
46 משפטים כג, ה.

ספ"ג.
45 ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות

"מינוי ל"התקשרות"

**ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.**

**מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).**

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

התקשרות לרבותינו נשיאינו

אוסף התבטאויות ייחודיות של הרבי, בעיקר מתוך מאמרי דא"ח, אודות רבותינו נשיאינו וההתקשרות אליהם □ על-פי פתגם חסידי עתיק ש"בראשית" יש להתקשר לראש

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

בליל ב' באייר תש"י אמר כ"ק אדמו"ר (תורת-מנחם – התוועדות' ה'ש"ת, עמ' 42):
אייר תשי"ב – תורת-מנחם – התוועדות' תשי"ב, כרך ה, עמ' 165) נאמר:

בכל הנשמות דעלמא דאתכסיא, שהם בחינת נוני ימא, שהם תמיד דבוקים באלוקות. ומביא [=אדמו"ר הזקן] בלקוטי-תורה שם דוגמא לדבר, וכגון רשב"י. ובמקום אחר איתא שעל-דרך-זה הוא באבות... ומוסיף כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק בהגהה על מאמר אדמו"ר הזקן, "וכן הבעש"ט". ויש לומר, דמזה מובן גם לענין כל ממלאי מקומו של הבעש"ט, שגם הם בחינת נוני ימא, נשמות דעלמא דאתכסיא. ובפרט נשמת רבנו הזקן... שהיה נשמה דאצילות... ועל-דרך זה הוא גם בנשמות דבריא, שגם נשמות אלו נקראים נוני ימא...

ובנוגע לפועל... הצעתי שכל אחד ואחד יקבל על עצמו ב' דברים:

עניין הא' – בנוגע לעצמו, לקבל על עצמו איזה עניין שעל-ידו תתחזק התקשרותו לכ"ק מו"ח אדמו"ר.

וענין הב' – בנוגע להזולת, לקבל על עצמו לפעול לכל הפחות על יהודי אחד, יהיה מי שיהיה, בחור או אברך, לקרבו לכ"ק מו"ח אדמו"ר ולדרכי החסידות, להיות מעמיק בדא"ח ועוסק בעבודת התפילה.

נשיאי ישראל נטלו על עצמם

כך נאמר בסיום המאמר של י"ב בתמוז תשי"ב – ד"ה "מי מנה עפר יעקב" (תורת-מנחם – התוועדות' תשי"ב, כרך ו, עמ' 36):

וכן יהיה גם בגאולה העתידה, שהגאולה תהיה מצד העצמות דווקא, שגילוי זה בא על-ידי העבודה דדילוג, הבאה מן המיצר דווקא. ועניין זה האבן נשיאי ישראל גענומען אויף זיך [=נשיאי ישראל נטלו על עצמם] שהיה בהם עניין המיצר דייסורי הגוף וייסורי הנפש, שעל-ידי מיצר זה יהיה 'ענני במרחב', גילוי העצמות שעל-ידי זה תהיה הגאולה העתידה שהיא גאולה שלימה שאין אחריה גלות.

כל המשנה - ידו על התחתונה

כך אמר הרבי בשבת-קודש פרשת שלח תש"י (תורת-מנחם – התוועדות', כרך א, עמ' 106, 105):

מההוראות שעלינו ללמוד מפרשת המרגלים – שלא לערב את השכל ולעשות איזה שינוי, אפילו שינוי הסדר בלבד, בדברי הרב, כ"ק מו"ח אדמו"ר, גם כשנדמה לו שעל-ידי שינוי זה יצליח יותר בשליחות... התנאי העיקרי במילוי השליחות הוא שמירת דברי הרב, ללא שינוי, וללא עירוב השכל, מתוך קבלת עול דווקא.

מתברים עולמות עם אלוקות

וכך במאמר ד"ה "באתי לגני" תשי"ב (תורת-מנחם – התוועדות' תשי"ב, כרך ד,

ממלאי מקום הבעש"ט - "נוני ימא"

במאמר ד"ה "לוייתן זה יצרת לשחק בו" (שבת-קודש פרשת שמיני, מברכים החודש

ניצוצי רבי

עמ' 297):

בטענות ומענות עם הרע, אלא מהפך את הרע לטוב. דעניין זה בא מצד כוחות שכי"ק אדמו"ר נותן, דהיינו לא כוחות שבאים אליהם על-ידי יגיעה, אלא כוחות שהרבי נתן לו, ומצד כוחות אלו אינו נכנס בשום טענות עם הרע.

וכמו-כן הוא בכל דור ודור, דאתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, שהם רועי ישראל שבכל דור ודור, הנה הם ממשיכים כוח על עבודת הקורבנות, להיות ממוצע המחבר, ממוצע בן הוי" וביניכם. שהוא ממוצע המחבר, פאראייניקט [=מאחד] עולמות מיט [=עם] אלוקות על-ידי נשמות. וזהו עשיית הדירה לו יתברך בתחוננים, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוך כל אחד ואחד, המוטלת על כל אחד ואחד.

המקושרים, בעבר, בהווה או בעתיד

במאמר ד"ה "ואלה המשפטים" (שבת-קודש פרשת משפטים, מברכים החודש אדר) תשי"א, ('תורת-מנחם – התוועדויות' תשי"א, כרך ב, עמ' 235) נאמר:

וכן הוא גם במשה שבדורנו, דאתפשטותא דמשה בכל דרא, אשר כל אלה שהיו מקושרים אליו, מקושרים עכשיו, או אלו שיתקשרו לעתיד, הרי משה הוא זה המקשר את בחינת עצם הנשמה שלהם, בחינת היחידה שלהם ביחידה שלו, שעל-ידי זה היא חבוקה ודבוקה בך יחידה ליחדך, למעלה מטעם ודעת לגמרי.

ב'אתפשטותא' נמצא ה'עצמי'

וממשיך ואומר שם:

ומעבודות העיקריות בזה היא עבודת הקורבנות, וכנ"ל, להתבונן במעמדו ומצבו אדעתא דנפשיה ניט גענארטערהייט [=ללא רמיה עצמית], ומכל-מקום אומרים לו מכס ובכס הדבר תלוי, לתקן שיהיה שלם בלי מום... והוא על-ידי ההתקשרות, שמוסיף בה ועולה, בהאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא, שבתאפתשטותא זו נמצא גם העצמי, ועל-ידי זה הוא מתקשר עם הויקרא אל משה...

ובהמשך:

ועל-ידי עבודה זו והעבודה דהפיכת השקר והקשר דעולם לקרשי המשכן, הרי משה שבדורנו שהוא כ"ק מוי"ח אדמו"ר יקשר את היחידה שלהם עם בחינת יחידה שלו, שהיא טוענת עולך יחידה ליחדך, ועל-ידי זה ובשביעית ייצא לחופשי חנם, דהיינו הגילוי דלעתיד, על-ידי משה שהוא גואל ראשון וגואל אחרון, שבמהרה בימינו ובעגלא דידן יגאלנו מהגלות האחרון המר...

ועוד (שם):

וכן גם בנוגע לדורנו, הנה רועה ונשיא ישראל שהוא הורה לנו את הדרך הישרה, אשר נלך בדרכיו ואורחותיו, את המעשה אשר יעשון ואת המעשה אשר לא יעשון, הנה על-ידי זה ניתן והומשך הכוח, אשר כל אחד ואחד בכל מצב ומצב שהוא נמצא בו, הנה בשעתא חדא וברגעא חדא, אפשר להיכון להקריב מכס קרבן להוי", אשר הכוחות והחושים שלו יוכלו בהאש של מעלה.

מוסיף והולך למען הכלל

בהזדמנות נדירה מגלה הרבי בין השיטין כי מזמן לזמן הוא נושא יותר בעול ההנהגה. וכך התבטא בליל חמישה-עשר באב תשר"מ ('תורת-מנחם – התוועדויות' תשר"מ, כרך ב, עמ' 918):

ככל שחולף הזמן מתרבים יותר העניינים בהם צריך הנני לעסוק, ובלשון הידוע: "מרובים צורכי עמך"...

כוחות שהרבי נותן

וכך נאמר בד"ה "ויאמר לו יהונתן מחר חודש" תשי"א (שבת-קודש פרשת אחרי תשי"א, 'תורת-מנחם – התוועדויות' תשי"א, כרך ג, עמ' 55):
והעבודה דאתהפכא היא שאינו רוצה להתעסק

גילוי 'נקודת פנימיות הלב' הפרטית, תפעל את הגאולה הכללית

כבר עומדים על גבולה של ארץ-ישראל

(דובר אודות העניין ד"ויעקב הלך לדרכו", שהנתינת-כוח לזה היא מה שכתוב לפני זה "וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו", שרומז על בחינת לובן העליון שמתגלה ביום-הכיפורים ("לבן... שהוא עתיד ללבן עוונותיכם כשלג"), ונמשך בבחינת נשיקין, התגלות האהבה, לכל אחד ואחד מישראל – הוגה על-ידי כ"ק אדמו"ר, ונדפס בלקוטי-שיחות כרך ט"ו עמ' 259 ואילך).

בסיום העניין אמר:

לאחרי הכנה זו ("וישכם לבן וגו'") נעשה העניין ד"ויעקב הלך לדרכו" באופן ש"ויפגעו בו מלאכי אלוקים גו' מחניים", "שתי מחנות, של חוצה לארץ... ושל ארץ-ישראל", היינו, שעומד כבר על גבולה של ארץ-ישראל, ובשעתא חדא וברגעא חדא, כולל גם "שעתא" מלשון פנייה, "אז ער גיט זיך נאר א קער", הרי הוא נמצא – יחד עם כל הבירורים – בארץ-ישראל, כניסה לארץ בשלימותה, במעמד ומצב של גאולה שלימה, שהרי לולי העניין ד"וישלח יעקב מלאכים גו'", שלא סמך על העזר והסיוע מלמעלה, אלא שלח בעצמו מלאכים, היתה נעשית אז הכניסה לארץ בשלימותה.

ועל-דרך זה בעבודת כל אחד ואחד מישראל – שלאחרי הגילויים דיום-הכיפורים (לובן העליון) כפי שנמשכים בפנימיות בחג הסוכות ובשמיני-עצרת ושמת-תורה, עומדים כבר על גבולה של ארץ-ישראל, מוכנים להכניסה לארץ בשלימותה, בגאולה האמיתית והשלימה – במכל-שכן וקל-וחומר מהמבואר באגרת-התשובה בנוגע לברכת "סלה לנו" שבכל יום, ש"אילו לא היינו חוזרים וחוטאים היינו נגאלין מיד, כמו שאנו מברכין ברוך אתה ה' גואל ישראל".

ובמילא, גם כאשר יוצאים לעבודה ד"יעקב הלך לדרכו", "יעקב" דייקא – יו"ד עקב, ו"הלך לדרכו" דייקא – עבודת הבירורים בענייני העולם, שעיקרה בזמן הגלות,

(כמדובר לעיל שכשם שאצל אדם הראשון הוצרכה להיות עבודת הבירורים מחוץ לגן-עדן דווקא, שלכן נידון בגירושין, כך גם עיקר עבודת הבירורים היא בזמן הגלות דווקא) צריך לידע שעומדים על גבולה של ארץ-ישראל, ובכוחו וביכלתו, בשעתא חדא וברגעא חדא, להיכנס לארץ-ישראל בהגאולה האמיתית והשלימה – על-ידי זה שמגלה נקודת פנימיות הלב (להוציאה מהגלות והשביה), שזהו עניין הגאולה וביאת משיח הפרטי שבכל אחד ואחד מישראל (כפי שמבאר אדמו"ר הזקן), ובמילא, כאשר הוא יגלה נקודת פנימיות הלב שלו, וכך יעשו גם כל בני-ישראל, אזי יפעלו את הגאולה הכללית בביאת משיח בפועל ממש.

[כ"ק אדמו"ר הורה שהאורחים שמקיימים ה"ויעקב הלך לדרכו" כפשוטו, שחוזרים למקומות מושבותיהם אחר שבת ("ניט אום שבת גערעדט") – יאמרו "לחיים" באומרו, שצריכים ליקח "צידה לדרך"].

(משיחת שבת-קודש פרשת בראשית, מברכים החודש מרחשוון ה'תש"ב.
'תורת-מנחם – התועדויות ה'תש"ב, עמ' 110-112 – בלתי מוגה)

ההפרדה בין גברים לנשים בשמחת נישואין

מאת הרב יעקב הלוי הורוביץ, ראשון-לציון

שאלה: מבואר בפוסקים על חיוב ההפרדה בין גברים לנשים בשמחת נישואין, ושם לא היתה מחיצה כרבעי אין לומר בנוסח ברכת הזימון "שהשמחה במעונו". ידוע גם כי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הקפיד על זה ביותר² (ולכאורה הוא החמיר בזה מאוד, אפילו יותר מכמה פוסקים – לבוש ועוד)³, דבריהם יובאו להלן – שמצאו איזה היתר ולימוד זכות על המקילין בזה⁴, לאור כל זה יש לברר:

האם גם בשמחה הנערכת בבית פרטי, בין קרובי משפחה, כגון סעודת "שבע ברכות" הנערכת בשבעת ימי המשתה של הנישואין, אין לומר "שהשמחה במעונו" כשאין שם מחיצה וגברים ונשים רואים אלו את אלו? ומה בין זה לבין סעודה משפחתית, שבה נהוג שבני-הבית והאורחים, גברים ונשים, יושבים בשולחן אחד? האם כשהמשתתפים בסעודה אינם קרובים מובהקים יש להחמיר יותר (ועד כמה נקראים 'קרובים' לעניין זה?)? או שמא הדבר תלוי במספר המשתתפים, שכשהם רבים יש להחמיר יותר (ועד כמה נקראים רבים לצורך זה?)? ועוד, אם אין מחיצה במקום שצריך להיות מחיצה על-פי תורה, יש לעיין לגבי עצם ההשתתפות בסעודה אם היא מותרת או שמא צריך להימנע מלהשתתף בה.

הפרדה באירועים ציבוריים של שמחה

מענה: בכואנו לדון בעניין זה של ההרחקה וההפרדה שצריכה להיות על-פי תורה בין אנשים לנשים, דבר ראשון שיש לציין אליו הוא מה שכתבו כל גדולי הפוסקים, והוסכם על-ידם באין חולק (ראה טושו"ע אבן-העזר סי' כא ס"א. ומקורו מרמב"ם פכ"א מהל' איסורי ביאה), שצריכה להיות הרחקה גדולה בין המינים. וז"ל: צריך אדם להתרחק מהנשים מאוד מאוד⁵... ואסור לשחוק עמה להקל ראשו כנגדה או להביט ביופיה... והמסתכל אפילו באצבע קטנה של אשה ונתכוון ליהנות ממנה כאילו נסתכל בבית התורף שלה, ואסור לשמוע קול ערווה או לראות שערה וכו' וכו'. ראה בדבריהם בארוכה (עוד כו"כ פרטים) כי קצרנו⁶.

1. ראה בי"ח אבן העזר סי' סב ד"ה בקראקא נוהגין. ב"ש שם ס"ק יא. קיצור שולחן-ערוך סי' קמט ס"א. ועוד.
2. במכתבו הנדפס באג"ק כרך ט עמ' א, ובלה"ק – 'שערי הלכה ומנהגי חלק אה"ע עמ' קכו.
3. בליקוטי מנהגים שבסוף 'לבוש החור' על או"ח, סעיף לו. דבריו הובאו להלכה גם בפתחי תשובה לשו"ע אבן העזר שם סוס"ק יח.
4. ראה הערה שם בסוף המכתב, גם זה יובא להלן בפנים.
5. מה שנקטו הפוסקים בלשון חריפה וכפולה, כתב הבי"ח שם "נראה, דלפי שנפשו של אדם מחמדתן כתב מאוד מאוד...". עיי"ש.
6. וברמב"ם שם הלכה א' ונאמר לא תקרבו לגלות ערווה, כלומר לא תקרבו לדברים המביאין לידי גילוי ערווה". ובבי"ח

בירור ענייני הלכה ומנהג

והנה כל זה הוא בזמן רגיל, על-אחת-כמה-וכמה בזמן שמחה צריכה להיות הרחקה ביותר. במסכת סוכה (נא, א – נב, א) אמרו, שבשמחת בית-השואבה שנערכה בבית-המקדש בחג הסוכות היו מתקנים תיקון גדול והיו מסדרים גזוטרסא מיוחדת לנשים כדי שלא יתערבו הנשים עם האנשים. והמקור לחיוב זה – של בניית מחיצה להפרדה בין אנשים לנשים – מבואר שם בגמרא, שהוא ממה שנאמר (זכרי' יב, יב) בנוגע להספד שיהיה לעתיד לבוא: "וספרה הארץ משפחות משפחות לבר, משפחת בית דוד לבר ונשיהם לבר", ופירש"י "שאפילו בשעת הצער צריך להבדיל אנשים מנשים", ולמדים מקל וחומר: "ומה לעתיד לבוא שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם אמרה תורה אנשים לבר ונשים לבר, עכשיו שעוסקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם – על-אחת-כמה-וכמה".

ואכן כך נפסק להלכה ע"י כל גדולי הפוסקים – הלוא הם הרמב"ם (כהל' יום טוב פ"ו הלכה כא) והשולחן-ערוך (או"ח סי' תקכט סעי' ד) – באין חולק, שבזמנים ומקומות של שמחה יש לדאוג להפרדה בין אנשים לנשים, וז"ל: "חייבים בית-דין להעמיד שוטרים ברגלים, שיהיו מסבבין ומחפשיין בגנות ובפרדסים ועל הנהרות, כדי שלא יתקבצו לאכול ולשתות שם אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה. וכן יזהירו בדבר זה לכל העם כדי שלא יתערבו אנשים ונשים בבתיהם לשמחה, ולא יימשכו ביין, שמה יבואו לידי עבירה".

ויש לבאר דברי הרמב"ם במה שכתב שיש "להעמיד שוטרים... בגנות ובפרדסים... כדי שלא... יבואו לידי עבירה" שכוונתו היא, שכשיוצאים לבילוי בטבע ובנוף ("בגנות ובפרדסים"), והלב גואה ברגש של שמחה ופתיחות (ועניינה של שמחה הרי הוא "פריצת גדר" ויציאה מהגבלות) אזי יש לחשוש יותר לחוסר גבולות ("פריצות") כפי שיש לאדם נטייה בטבעו, כנאמר (בראשית ח, כא) "כי יצר לב האדם רע מנעוריו". ואם כן הוא, הרי פשוט, שהוא הדין והוא הטעם גם אם הדבר הזה קורה בתוך הבית. וההשלכה מזה בנוגע לענייננו, בשמחת נישואין שהיא שמחה גדולה ביותר בכמות ובאיכות – בכמות היינו, בריבוי המוזמנים והאורחים שיכולים להיות מסוגים שונים, וגם כאלה שאינם קרובי משפחה ואינם מכירים אלה את אלה כלל, וגם בריבוי הזמן שנמשכת שמחת החתונה (עד שבחתונות גדולות היא יכולה להמשך כמה שעות אל תוך הלילה וגם כל הלילה); ובעיקר באיכות השמחה, והכוונה כפשוטו – שמחה גדולה ביותר עם שתיית יין וכל מיני משקה ובריקודים עם כלי זמר וכו', ושם עלולה יותר להיות שכרות ופריצות, לכן צריך שם מחיצה גמורה מהדין.

אמירת 'שהשמחה במעונו'

המקור הראשון לשלילת אמירת 'שהשמחה במעונו' בברכת הזימון במצב של תערובות, הוא בספר-חסידים⁷, וזה לשונו: "אם... נשים יושבות בין האנשים שהרהורים שם, לא ייתכן לברך שהשמחה במעונו". מלשון זה משמע לכאורה, שכוונתו היא רק כשיושבים בתערובות ממש שאז אין לומר 'שהשמחה במעונו'. אבל ב'ספר המנהגים' (לרבינו יצחק-אייזיק טירנא⁸) כתב בצורה חדה וחריפה יותר, וז"ל: "כל מקום שהאנשים ונשים רואין זה את זה, כגון בסעודת נישואין –

שם (ד"ה ומ"ש ואלו הדברים) "ואסור מן התורה להרהר באשה אפילו פנוי. וחמור הרהור פנויה ממנעה, שעל הרהור עובר בלאו מן התורה שנאמר ונשמרת מכל דבר רע...". עיי"ש בארוכה.

7. לרבינו יהודה החסיד, סי' שצג ר"ת ש"כ.

8. [משנת היר"כ] מנהג כל השנה, בהגהות אות יד.

בירור ענייני הלכה ומנהג

אין לברך 'שהשמחה במעונו', לפי שאין שמחה לפני הקב"ה כשיש בו הרהורי עבירה", הרי שיש בעיה באמירת שהשמחה במעונו גם אם רק רואים אלו את אלו.
דבר זה הובא להלכה גם ע"י הפוסקים נושאי כלי הטור והשולחן-ערוך. הב"ח⁹ כתב: "בקראקא נוהגין, שבסעודה שעושין כליל ב' [=שלאחר הנישואין] מברכין [רק] 'אשר ברא' ולא 'שהשמחה במעונו'. [והקשה על זה הב"ח:] והוא תימה, ולא מצאתי שום טעם למנהגם זה [מדוע לא יאמרו 'שהשמחה במעונו' בו' ימי השמחה? ותירץ הב"ח:], אלא לפי שסעודה זאת קטנה היא, ומושיבין האנשים והנשים יחד בחדר אחד, וכתב במנהגים דאין מברכין 'שהשמחה במעונו' היכא דאיכא חששא דהרהור עבירה...". כאמור, דין זה הועתק גם בבית-שמואל ובעוד פוסקים (כנ"ל). ולכאורה מזה נראה ברור, שאכן לדעת רבותינו הפוסקים יש צורך במחיצה גמורה גם בסעודה קטנה של "שבע ברכות", ואם אין מחיצה כזו אין לברך בנוסח 'שהשמחה במעונו'.

צדדים להקל

אולם כאמת יש גם לצדד ולמצוא כמה צדדים להקל בזה, ומכמה אנפי:
א. ראשון הפותחים פתח להקל בזה הוא הלבוש¹⁰, והוא כתב ש"אין נזהרין עכשיו בזה. ואפשר משום דעכשיו מורגלות הנשים הרבה בין האנשים ואין כאן הרהורי עבירה כל-כך, דרמייך עלן כ'קאקי חיוריי' [=כאווזים לבנות]¹¹ מתוך רוב הרגלן בינינו, וכיוון דדשו – דשו". עכ"ד.
ויש להאיר ולבאר כמה פרטים בדברי הלבוש:
(א) לכאורה נראה ברור, שדבריו לא נאמרו ברמה של לכתחילה, שלדעתו כן ראוי ונכון לנהוג, אלא כוונתו היא אך ורק בדרך של לימוד זכות על הנהגה שהיתה קיימת, שכיוון שראה "ש"אין נזהרים בזה עכשיו" טרח למצוא איזה לימוד זכות על הנהגתם של ישראל קדושים. (כן נראה מלשונו שכתב ש"אין נזהרין בזה עכשיו, ואפשר [– מלמד זכות] משום דעכשיו וכו').
(ב) מה שכתב "דעכשיו מורגלות הנשים הרבה בין האנשים" כוונתו, שבזמן העתיק קיימו נשי ובנות ישראל יותר את הנהגה של "כל כבודה בת מלך פנימה" כפשוטו ממש, ואילו בזמנו של הלבוש כבר עסקו יותר במשא ומתן בשוק וכו', בגלל צוק העיתים וקושי הפרנסה.
(ג) ועל מה שכתב שכיון שהנשים מורגלות בין האנשים לכן אין כבר הרהורי עבירה כל-כך "דרמייך עלן כ'קאקי חיוריי" – יש לשאול, דלכאורה דבר זה הוא מדרגה גבוהה ביותר והיה רק אצל גדולי האמוראים, כמבואר במקור ביטוי זה בגמרא, ואיך אפשר להחילו על אנשים פשוטים כערכנו, לומר שאנו קדושים כל-כך שאיננו שייכים להרהורי עבירה¹²? אלא נראה שהלבוש אינו מתכוון למצב של תערובת ופריצות ממש להתיר לומר שהשמחה במעונו גם באופן זה, אלא רק כשנמצאים בחדר אחד ללא מחיצה או שהמחיצה אינה בשלימות (אבל השמחה מתנהלת בסגנון של צניעות), ועל זה כתב לימוד זכות ש"אין נזהרין עכשיו בזה" כיון שבמובן מסוים אין אצלנו הרהורי עבירה כל כך.

9. נסמן לעיל הערה 1.

10. נסמן לעיל הערה 3.

11. לשון הגמרא (ברכות כא), מענה רב גידל שישב על שערי טבילה כדי שהנשים יסתכלו בו, ושאלוהו אם אינו ירא מיצר-הרע, וענה שהנשים דומות בעיניו כאווזים לבנות.

12. ראה בספר-החינוך (מצוה קפח, קרוב לסופה) "זיה שאתה מוצא קצת מעשים בגמרא... סותרים דברי אלה [שהאריך לבאר הצורך בהרחקה בין המינים]... הם זיל היו כמלאכים... ולא היו מרגישים הרגש רע בשום דבר מרוב דבקותם בתורה ובמצוות...". וכ"ה להלכה בפתיחת-שובת אה"ע ס"י כ"א ס"ק ג.

בירור ענייני הלכה ומנהג

והנה הרבי כתב¹³ על דברי הלבוש הנ"ל "מה שכתב בלבוש... "דדמיין [עלן] כקאקי חירוי" – בעוונותינו הרבים רואים אשר לעת עתה אין הדבר כך". לכאורה משמע מדבריו שאינו מקבל לימוד זכות זה, ושולל את דברי הלבוש לגמרי.

אך באמת זה אינו. כי המעיין במכתב שבו כתב הרבי דבר זה יראה, שהמדובר שם הוא אודות חתונה, והמדובר שם הוא ברמה של לכתחילה. היינו שמקבלי המכתב תכננו לעשות חתונה לצאצאיהם בלי מחיצה בין אנשים לנשים, ועל זה כתב להם הרבי מכתב ארוך לשכנעם שטובת צאצאיהם דורשת, שבבואם לייסד את ביתם יש לערוך להם חתונה בסגנון יהודי עם מחיצה, ובאופן זה תהיה השראת השכינה בשמחתם שגם הקב"ה ישמח עמם ויוכלו לומר שהשמחה במעונו.

ואין זה בסתירה כלל לדברי הלבוש, שכן: (א) מסתבר שהלבוש דיבר בסעודה קטנה הנערכת למספר מצומצם של מוזמנים, ועל זה הוא לימד זכות שעושיין סעודה זו בלי מחיצה. אך אין מסתבר כלל שדבריו אמורים על שמחת נישואין, שכביכול בזמנו לא נזהרו בזה ישראל קדושים ועשו חתונה בתערובות (עם ריקודים וכו') – היפך הדין, והיפך המנהג המקובל – גם כיום – אצל כל בני ישראל הכשרים). ישתקע הדבר ולא יאמר.

(ב) כאמור, הלבוש רק לימד זכות (ברמה של דיעבד) על מה שאומרים שהשמחה במעונו במסיבה כזו, אבל הרבי דיבר על האופן שבו יש לערוך חתונה יהודית ברמה של לכתחילה.

(ג) ובדקות יותר, על פי האמור שדברי הלבוש נאמרו מלכתחילה רק לשם לימוד זכות ותו לא, מוכנים דברי הרבי בטוב וביותר. שכן לימוד זכות בכל מקום עניינו, שמבחינה מסוימת אפשר למצוא צד של זכות במה שנהגו, כגון בענייננו שמכיוון שהנשים מורגלות בין האנשים אין בזה הרהורי עבירה כל כך. אבל פשיטא שגם הלבוש לא סבר שבדורותינו הנשים באמת נחשבות אצל האנשים כאוונים כפשוטו, ואין להם הרהורי עבירה כלל מהן, ברור ופשוט שמעולם לא עלה דבר זה על דעתו של הלבוש, כי הוא היפך המציאות והיפך האמת לגמרי. (וכ"ה מדוייק בלשון הלבוש ש"אין כאן הרהורי עבירה כל-כך").

ועל זה כתב הרבי שלעניין מעשה (בחתונות) חשוב שלא להסתכל ולהתחשב באותו צד של לימוד זכות (אף שהוא יכול להיות נכון מבחינה מסוימת), אלא לדאוג לטהרתם וקדושתם של בני ישראל (כנדרש על-פי תורה), ולכן חשוב שתהיה מחיצה בשמחת הנישואין כדי שתהיה השראת השכינה אצלם כשכבים לייסד בית בישראל.

[ויש לזכור ולהדגיש דבר הפשוט וידוע, כי הרבי, כנשיא הדור ומנהיג ישראל, היה נגד עיניו תמיד לא רק הצד המעשי של דיני התורה, אלא גם נשמתם ופנימיותם, ולכן ראה צורך – לא רק לחזק את מנהג המחיצה בחתונה מבחינה מעשית "יבשה", לבל יראו אלו את אלו כנדרש ע"פ הלכה, אלא גם – להציב גבולות ולחזק בדקה של תורה, להביא לקיום מנהגי ישראל (שתורה הם) ולגדוד את פרצות הדור בעניין הצניעות בכלל, ובאמריקה בפרט].

אבל אין מזה כל הוכחה, שלדעת הרבי יש לשלול את דברי הלבוש לחלוטין (גם בסעודה קטנה עכ"פ).

ב. ויתירה מזו, יש לדייק גם מדברי הב"ח עצמו – אף שהוא מן הפוסקים שהעתיקו להלכה את המנהג של שלילת אמירת שהשמחה במעונו, והוא לכאורה מן המחמירים בזה, ובכל זאת – כל דבריו אינם אלא לעניין אמירת שהשמחה במעונו (בנוסח ברכת המזון), אבל הוא לא דיבר כלל

13. נסמן לעיל הערה 4.

בירור ענייני הלכה ומנהג

על עצם ההשתתפות בסעודה אף שיושבים בה "אנשים ונשים יחד בחדר אחד". וזוה נראה לכאורה, שבעצם ההשתתפות בסעודה אין בעיה לדעתו, שכן אם הדבר אסור היה צריך לזעוק "גיוואלד" על עצם הסעודה, שאיסור גמור להשתתף בה, וכיצד עבר על זה בשתיקה וכל דיונו נסוב רק על אמירת שהשמחה במעונו? ועוד שעולה מדבריו שכן היה מנהג קראקא פשוט ש"מושיבין האנשים והנשים יחד בחדר אחד", ולכאורה כיצד ייתכן דבר זה שמנהג עיר ואם בישראל – ועירם של גדולי ישראל – כקראקא יהיה היפך התורה?

ומכל זה נראה ברור, שגם לדעת הב"ח אין איסור להשתתף בסעודה זו (על-כל-פנים בדיעבד אם הזמינוהו, ואולי גם לכתחילה), ומה שיש לדון בזה הוא רק אם אפשר לברך שם שהשמחה במעונו. ויתירה מזו גם לעניין אמירת שהשמחה במעונו – הב"ח לא כתב מדעת עצמו דבר זה שאין לברך שהשמחה במעונו בסעודה הקטנה שיושבים בה "אנשים ונשים יחד בחדר אחד", אלא הוא רק טורח לישב את מנהג קראקא שנהגו שלא לברך ולכאורה "הוא תימה, ולא מצאתי שום טעם למנהג זה", עד שמצא טעם הנ"ל (אבל מצד עצמו אולי היה מתיר גם אמירת שהשמחה במעונו בסעודה קטנה זו).

ג. ויתירה מזו, הבית-מאיר (בשולחן-ערוך אבן-העזר שם) באמת סובר כן להלכה, שאפשר לומר שהשמחה במעונו בסעודה קטנה שיושבים בה אנשים ונשים יחד בחדר אחד. והוא ביאר באופן אחר את מנהג קראקא שלא אמרו בליל ב' שהשמחה במעונו, שהוא על-פי הדעה בגמרא (מו"ק ט"ז, ט"ט) ש"עיקר שמחה [הוא רק] חד יומא", אבל זה שאנשים ונשים יחד בבית בסעודה קטנה אין בזה בעיה, לדעתו, ומצד זה אפשר לומר גם אז שהשמחה במעונו.

וזה לשונו: "שבלי ספק בלילה הראשונה אמרו שהשמחה במעונו" אף כי היו נשים בבית¹⁴. מפני שעיקר אמירת שהשמחה במעונו מבואר בטור בשם הרא"ש שהוא במקום עיקר ישיבת חתן וכלה, ומסתמא הכלה [נמצאת תמיד] עם השושבינות, וגם מה לי חדא ומה לי הרבה במקום שאין יחוד ולא פריצות".

היינו שלשיתנו, גם אם אנשים ונשים "רואין זה את זה" אפשר לומר שהשמחה במעונו, כשאין שם חשש פריצות. ומה שכתבו ספר-חסידים וספר-המנהגים שאין לומר שהשמחה במעונו, זהו רק כשיש שם יחוד או פריצות.

ד. גם אצל פוסקי זמננו מצינו התייחסות לזה, והיא בשו"ת שבט-הלוי (ח"ח סי' רפא) שכתב לעניין סעודת ה"שבע ברכות" שיושבים בה אנשים ונשים בחדר אחד ומחיצה ביניהם, אלא שהמחיצה היא סמלית בגובה י' טפחים בלבד, וכמוכן אפשר להסתכל ולראות מצד האנשים לנשים וכן להיפך. וכתב ע"ז בשו"ת הנ"ל, וזה לשונו: "אם באמת יושבים הם דרך צניעות ואי-אפשר להם לתקן מחיצה גמורה כגובה איש, י"ל ד'כ"ו" ע"מא אפשר לברך שהשמחה במעונו (אע"פ שמחיצה כזאת לא אהני כמחיצה קבועה בין ביהכנ"ס של הנשים לאנשים)". נמצא שגם שיטתו היא שאם האירוע (הוא בעל אופי משפחתי פנימי ו) מתנהל בצניעות, לית לן בה. ויש להעיר ולהוסיף, שבשו"ת שבט-הלוי שם לא הביא ראיות לדבריו, אך לכאורה יש להביא סייעתא לשיטתו, ומכמה צדדים:

(א) המקור הראשון לשלול אמירת שהשמחה במעונו כשאין הפרדה בין אנשים לנשים הוא

14. שהרי מנהג קראקא הוא שבליל ב' לא אמרו שהשמחה במעונו, ומכאן שבלילה הראשונה אמרו.
15. אולי הכוונה, שבגלל הזוחק במקום ייתכן שנכנסו לשם גם נשים. ובפרט במקומות ובזמנים שהם שלא היו רגילים לעשות שמחות באולמות מרווחים כבימינו, אלא סעודת הנישואין נערכה במקום צר ודחוק יותר, ובמיוחד אם היא נערכה בבית פרטי קרוב לומר שהיו שם גם נשים.

בירור ענייני הלכה ומנהג

כאמור, מספר-חסידים. ומעיון בדבריו בפנים נראה לכאורה ברור, שלא התכוון לשלול זאת מהדין אלא ממידת חסידות בעלמא, שמי שהוא בעל נפש ישתדל להימנע מלברך (בעצמו?) בנוסח זה. והוכחה לזה, שבספר-חסידים הובא שם בחדא מחתא גם ש"אם לקח אשה שאינה הגונה או החתן הוא איש שאינו הגון אין לברך שהשמחה במעונו". והגע בעצמך, אם החתן או הכלה אינם הגונים וכי אינם צריכים להינשא על-פי תורה? ואם הכלה היא דלת אמצעים שמא אין בה מצוות הכנסת כלה?! ואם פלוני הוא קרוב משפחה שלהם (והזמינוהו לחתונה), האם עליו (לפגוע בהם ו)לא להשתתף בשמחתם?! וכי סעודת החתונה שלהם אינה סעודת-מצווה ואינה שמחה "ע"פ תורה?! ומזה נראה לכאורה, שדברי ספר-חסידים בזה נאמרו בעיקר לבעל נפש (או למי שהוא בעל השפעה?) וממדת חסידות, ולא ממש מעיקר הדין¹⁶.

(ב) מזה שהלשון בספר-חסידים הוא "אם... נשים יושבות בין האנשים", משמע לכאורה שעיקר הקפידא לדעתו היא כשהשיבה היא בצוותא (בתערובת ממש), ואז אין לומר שהשמחה במעונו. אבל אם השיבה היא בנפרד, אנשים לכד ונשים לכד, אף שאין ביניהם מחיצה, ורואים אלו את אלו, אפשר לומר שהשמחה במעונו.

והן אמת שבספר-המנהגים החמיר בזה יותר שכתב, "כל מקום שהאנשים ונשים רואין זה את זה, אין לברך שהשמחה במעונו", ולפי זה גם אם יושבים בנפרד אך ללא מחיצה גמורה המונעת את הראייה, לדעתו כבר אין לומר שהשמחה במעונו. הרי לנו מחלוקת בין ספר-חסידים לספר-המנהגים, ובעניין של מנהג כזה (נוסח ברכת הזימון) שפיר אפשר לתפוס כצד המיקל, ולברך שהשמחה במעונו כל עוד אין פריצות ושיבה מעורבת ממש.

סיכום:

העולה להלכה למעשה מכל האמור לעיל, לענ"ד: בסעודה קטנה הנערכת בין קרובי משפחה, שכולם מאותה משפחה ומכירים אלו את אלו, כגון סעודת שבת, גם אם נמצאים שם אורחים, אין שום חשש לישיב בשולחן אחד. ולעניין האורחים, נכון שגברים יישבו לצד גברים ונשים לצד הנשים.

בשמחה משפחתית קטנה, כגון סעודת שבע ברכות, שבאים מוזמנים שאינם מכירים אלו את אלו, צריך שתהיה מחיצה גמורה להפריד בין אנשים לנשים, באופן שלא יוכלו לראות אלו את אלו. בשעת הדחק או כדיעבד אם לא היתה שם מחיצה גמורה, אבל השמחה מתנהלת בצניעות ובהפרדה, יכולים להשתתף בסעודה וכן לומר "שהשמחה במעונו".

בשמחה גדולה כסעודת חתונה, אם לא היתה מחיצה גמורה וראו אלו את אלו (ואת הריקודים וכי'¹⁷) – אין לומר שהשמחה במעונו.

16. ולהעיר, שבשו"ת שבט הלוי שם תמה והשאיר זה בצ"ע איך להגדיר זה למעשה (ההגינות של החתן והכלה). ואף אנו נוסיף ונאמר, שלכאורה מנהג זה לא נתקבל כלל (עכ"פ לא שמענו שנתקבל), ולא נהגו כן למעשה:

17. להעיר, שבזמנינו יש חוגים מודרניים שאת איזור הריקודים של האנשים ונשים מחלקים במחיצה גמורה ביניהם, אבל הישיבה ליד השלחנות היא בתערובת אנשים ונשים – ולכאורה, גם באופן זה אין לומר שהשמחה במעונו (אף שצורת ישיבה זו נקראת אצלם "ישיבה משפחתית" – מ"מ בכל האולם רואים אנשים ונשים אלו את אלו, והאירוע הוא אירוע של שמחה (והנשים בבגדי פאר ומקושטות וכו'), ואין זה דרך צניעות).

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת בראשית

כ"ו בתשרי, מברכים-החודש מרחשוון

* ידוע פתגם רבותינו נשיאינו: "אזוי ווי מען שטעלט זיך שבת בראשית, אזוי גייט א גאנץ יאר" [=כפי שמתייצבים בשבת בראשית, כך נמשכת השנה כולה].

קידוש: למנהגנו, נזהרים גם בארה"ק שלא לקדש בליל שבת ב"שעה השביעית".¹

השכם בבוקר² יתקבצו אנ"ש לבית-הכנסת לאמירת כל התהילים בציבור. אחרי אמירת

כל התהילים יאמר מי שאין לו הורים קדיש יתום. ואם יש חיוב – יארציט או אבל – יאמרו קדיש אחר כל ספר, ויאמרו תחילה (לפחות – יאמרנו האומר קדיש) את ה'יהי רצון' שאחרי ספר זה. אחרי-כן ילמדו כשעה³ מאמר של חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך התפילה.⁴

"דבר אמירת תהילים האמור, אינו שייך לאיזה נוסח... ומצד אהבת-ישראל... עלינו להשתדל בכל מיני השתדלות⁵, אשר יוקבע בכל הבתי-כנסיות באיזה נוסח שיהיה".⁶

1 לקוטי שיחות, כרך כ, עמ' 556, ושי"ו. ובאוצר מנהגי חב"ד ר"ע תי מוכיח מלקוטי שיחות, כרך י, עמ' 190, שגם מוצאישבת בכלל זה. (עוד בקשר לשבת בראשית: סה"ש תשי"ד עמ' 44. 'התועודיות' תשנ"ב ח"א עמ' 188).

2 דהיינו בארה"ק מהשעה 17:40 עד השעה 18:40 (בשעות החורף). ראה שו"ע אדמו"ר סי' רעא סי"ג. 'קיצור הלכות' שם סי' ובהערות. שערי הלי ומנהג או"ח ח"א סי' קמא. 'התקשרות' גיליון ששט עמ' 16.

3 אמירת תהילים אינה דוחה תפילה בציבור (קובץ רו"ש עמ' 30), והמאחר – ישלימה בהקדם (בקובץ 'היכל מנחם' ח"ג עמ' רסו: אחר מנחה, ואם לאו – ביום א'. וראה איגרות-קודש אדמו"ר מהור"י"צ, כרך ג עמ' תקעח. מאידך, היו מענות שונים ביחידות, לאלה שאינם מספיקים לסיים את כל התהילים בשבת מברכים: בס' ידעם רבינס קינדערי עמ' תלד, וכן בס' ידני ומנהגי ראש-חודש – חב"ד עמ' ז הערה 26 בד"ה ושמעתי, וצריך ביאור. ואולי אלו הוראות פרטיות במצב מיוחד).

4 י"כ היתה התקנה, ולא כשישף חב"ד שחושבים שמכיוון שהם עוסקים בחסידות – אינם צריכים לבוא לאמירת תהילים, כי בזמן שהוא עוסק בלימוד החסידות או שהוא "מייחד ייחודים" או שהוא בעצמו אינו יודע מה הוא עושה, ממילא אמר הוא תהילים בפני-עצמו "מורם מעם"; לא כך היתה התקנה, אלא צריך לומר תהילים בציבור דווקא, יחד עם כל ישראל. שבהמשך לזה היא גם התקנה השנייה – התועודות שלאחר התפילה, שענין התועודות הרי הוא מיוסד על אהבת ישראל... שבזמן התועודות אומרים 'לחיים' ומברכים איש את רעהו... (משיחת שבת בראשית (התועודות א) תשכ"א). נדפס גם בס' ידעם רבינס קינדערי עמ' תלב).

5 הרבי לא נהג לומר י"הי רצון אחר אמירת כל ספר שבתהילים (י"א שאמרו פ"א בסוף כל התהילים. ואו צריך לומר זאת כמובן בלשון רבים, כי כולל כל הספרים), וגם כאן הציע אמירתו רק כדי ליישב יותר אמירת קדיש על כל ספר, ומשמע שלא זאת אינו נאמר.

6 את אמירת הפסוקים הנדפסים בספר התהילים לאומרים לפני ואחרי אמירת תהילים לא גרס הרבי כלל (ראה צילום כ"י"ק בשבועון 'כפר חב"ד' גיליון 789 עמ' 11, ומשמע ביהתקשרות' גיליונות תמה, תפד ובשערי הלי ומנהג ח"ה סי' יג).

7 "בכנופיא בבית-הכנסת דווקא" (בכל שבת) – אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"א עמ' רפא.

8 כל הענין – ספר המנהגים עמ' 30.

9 באסיפת צ"ח שהתקיימה כנראה בראשית חודש כסלו תשי"ח העלו סברא לנהל תעמולה מורחבת אודות אמירת תהילים כפי שנחלק לימי החודש, אך הרבי העלה חשק שעיסוק גדול בזה באותה שעה יפריע לפעילות הקבועה והעיקרית, ולכן ענה: 'ילעת-עתה לא לחשוב על-דבר פעולות חדשות בממדים רחבים'. אבל יחד עם זה הורה: "מובן ופשוט שכל הנ"ל הוא בנוגע לעבודה מיוחדת בהחדרת תקנה זו, אבל פשיטא שכל הזדמנות יש להזכיר ולעורר על-דבר תקנה זו וכן אודות השיעור דחומש ותניא" (אג"ק כרך טז עמ' קכט). כן עורר הרבי בהזדמנות אחרת באמצעות המזכירות את יו"ר צ"ח בשעתו הרה"ח ר' ישראל לייבו ע"ה "לעורר על כך שתקנת אמירת תהילים בכל יום שייכת לכל יהודי", ולהשתדל שבבתי-כנסת רבים ככל האפשר תונהג תקנה זו" (צעירי-אגודת חב"ד עמ' 193).

10 כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע – אג"ק ח"ב עמ' תקכד. קובץ מכתבים שבסוף תהילים אהל יוסף יצחק עמ' 192.

לוח השבוע

או במוצאי שבת¹⁵.
בשבת בראשית היו החסידים נוהגים להתוועד 'בחילא יתיר'¹⁶.
בהתוועדות שבת בראשית תשי"ז ציווה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לגבאי בית-הכנסת, למכור, כבכל שנה, את הע'ליות' של כל השנה, הגבהה וגלילה. בשנים מאוחרות יותר נהגו למכור מצוות נוספות, עד שבשנים האחרונות נמכרו, בין השאר: הוצאת הספר-תורה והכנסתו; עליות 'חזק'; 'נר למאור'; 'יין לקידוש' (=הוצאות ההתוועדות של הרבי)¹⁷.
בתפילת מנחה אין אומרים "צדקתך".
במוצאי שבת בראשית מכריזים שוב¹⁸:
"ויעקב הלך לדרכו"¹⁹.

יום שלישי, כ"ט בתשרי

ערב ראש-חודש

היום יש להוסיף בנתינת צדקה²⁰.

ההפסקות בין העולים: הבעל-קורא בבית חיינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה, קרא כנרפס בחומש 'תורה תמימה' – החמישי מסיים: "ואחות תוכל-קין נעמה" (ד, כב); והשישי: "לקח אותו אלוקים" (ה, כה).
הפטורה: "כה אמר... יגדיל תורה ויאדיר" (ישעיה מב, ה-כא)¹⁰.

נכון לדעת זמן המולד לפני ברכת החודש¹¹.
המולד: ליל יום ד, שעה 11 בלילה, 32 דקות ו-13 חלקים.

מברכים החודש מרחשוון¹²: כיום הרביעי וביום החמישי.

אין אומרים "אב הרחמים"¹³.

שבת מברכים היא יום התוועדות. ההתוועדות – בבית-הכנסת¹⁴. זמנה – בהתאם לתנאי המקום⁵. בדרך כלל, יש לסדרה באופן שיוכלו להמשיכה בביתם עם בני-הבית. הנשים והבנות יסדרו התוועדות לעצמן בשבת,

17 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שצו. (אף שנפסק בשו"ע אדמוה"ו סי' שו סט"ז רק ש"אפשר ליישב המנהג בדוחק" לעשות 'מכירה פומבית' בשבת, עיי"ש. וראה המובא בכף החיים שם ס"ק מב). ובסה"ש תשי"ז ח"א עמ' 83 נתבארה שייכות העניין לשבת בראשית דווקא.
18 לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 269.
19 לענין המראה במטוסי אל-על מכל מקום, או בכל מטוס משדה תעופה בארה"ק, במוצאי ש"ק – ראה 'כפר חב"ד' גיליון 398 עמ' 31, שהרבי עורר את הרה"ח ר' אברהם ש"י סלמון מראשון-לציון שיש 'שאלה' בזה, ומתברר שלמרות שהרבי דיבר, כדרכו, על 'שאלה' ולא על איסור ממש, הרי בפועל הסביר זאת לעיתונאי מר יצחק שי הילדסהיימר באריכות עד שעיכבו והפסיד את הטיסה במוצאי-ש"ק, בשעתו. ואם בניירוק כך, בארה"ק על אחת כמה וכמה. ומתברר – למרות ההכחשות – שבפועל מכינים פעמים רבות את המטוסים בש"ק כשיש להם צורך בכך. הכנה רגילה של מטוס נמשכת כשלוש שעות, וניתן היה לחשוב שלא לאסור ביהודי יותר מאשר בגוי "בכדי שיעשו" (ראה קצות השלחן סי' קכד בבדי-השלחן סי' קה בשם שו"ת כתב סופר א"י"ח סי' ג), אבל הרבי דיבר גם על טיסות שהיו בשעות מאוחרות יותר, וכנראה יש לאסור כל הלילה, אולי מפני שבפועל מחללים שבת בשבילנו ויש למנוע זאת, גם אם אין בטיסה זו איסור מצידנו משורת הדין.
20 "בערב-ראש-חודש מוסיפים בנתינת צדקה" (התוועדות תשמ"ו ח"ג ס"ע 593).
בסי' ידני ומנהגי ר"ח – חב"ד' ס"ע עז, הביא מהאחרונים

וכן באג"ק של הרבי כרך ה עמ' לג. ובשיחת ש"פ פקודי תשכ"ז (הובא גם בסי' ידעם רבינו קינדערי שם): "כשיבוא משיח, לא יידע שום 'קונצ'ים' אלא ידרוש "אלה פקודי המשכן" – כתוב (וא"ו בחולם) בפתק: על כמה יהודים פעלת שיגיעו לומר את כל התהילים בשבת מברכים?".
10 ספר-המנהגים עמ' 32.
11 סידור אדמוה"ו. ולכן נהגו להכריז זאת באותה שעה ברבים, ראה ליקוטי מהרי"ח (בראש ח"ג, בהשמטות לח"ב פ"ב), ושערי-רחמים על השערי-אפרים שערי ס"ק מז. השי"ץ עומד, זכר לקידוש החודש, שבו ראש ב"ד עומד ואומר 'מקודש' וכל העם עונים אחריו (מג"א סי' ת"ז ס"ק א), והציבור עומדים אגב חביבותא (שערי-רחמים שם ס"ק מג, אבל לא מן הדין, אף שהמנהג אף במש"ק בקצות השלחן סי' פג בבדה"ש ס"ק י, משערי אפרים שם סל"ו) שהשי"ץ אוחז או ס"ת בידו, ראה משנה ברורה סי' קמו בשערי-הציון ס"ק יח).
12 כן הוא האיות, כנפסק בשו"ע אה"ע סי' קכו ס"ז בהג"ה ונו"כ ('מרחשוון' תיבה אחת, וכן הוא ברוב מכתבי רבותינו נשיאנו מחדש זה, ולא כמופיע בלוח כולל-חב"ד 'מר-חשוון'. ויחשוון המופיע בסידורי תורה-אור ותהלת ה' בברכת החודש, ובלוח היום יום וכדומה במשך החודש – אינו אלא קיצור).
13 סידור אדמוה"ו.
14 היום-יום, לי בניסן.
15 לקוטי-שיחות, כרך טז, עמ' 523.
16 ספר-השיחות תשי"ז, עמ' 64.

לוח השבוע

יום רביעי

ל' בתשרי, א' דראש־חודש מרחשוון

ככל יום שיש בו מוסף, אין האבל יורד לפני התיבה, גם לא בתפילות ערבית ומנחה.²¹

אומרים בתפילת ערבית "יעלה ויבוא" גם אם מתפללים ערבית מבעוד יום.²²

בליל ראש־חודש אין מפסיקין להכריז "יעלה ויבוא" לפני שמונה־עשרה²³ כדיבור, אבל טופחים על השולחן וכדומה כדי להזכיר זאת.²⁴

שכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, אינו חוזר. בשחרית ובמנחה – אם נזכר (או הסתפק) לאחר אמירת "ה'" של "המחזיר שכנתו לציזון", יסיים "למדני חוקיך"²⁵, יאמר

"יעלה ויבוא" וימשיך "ותחזינה". אם כבר סיים את הברכה, יאמר "יעלה ויבוא" שם, לפני "מודים". אם כבר התחיל "מודים" ועד סיום יהיו לרצון השני, חוזר ל"רצה". אם נזכר לאחר סיום יהיו לרצון השני – חוזר לראש התפילה ואינו אומר "אדני שפתי תפתח"²⁶. ורשאי לרדת לפני התיבה לחזרת הש"ץ במקום זה. אבל אם נזכר אחרי תפילת מוסף, אינו חוזר.²⁷ בברכת המזון, אם נזכר לפני ברכת "הטוב והמטיב", אפילו בלילה, יאמר כנוסח שבסידור, ואם נזכר אחר־כך – אינו חוזר.²⁸

נוהגים אשר היחיד מברך בהלל תחילה וסוף גם בימים שאין גומרים בהם את ההלל.²⁹

את כל התפילין מניחים קודם מוסף, אבל את השיעורים לומדים אחר סיום כל התפילה.³⁰

מנהג ישראל להרבות בנתינת צדקה בראש־חודש עצמו, אך לעיני לא מצאתיו מובא בשיחות וכתבי הרבי, גם לא בשערי צדקה.

21 ספר־המנהגים עמ' 36.

22 שו"ע אדמוה"י סי' קח ס"ג. וראה בארוכה ידני ומנהגי ראש חודש־חב"ד פי"ז הערה 2, ושי"נ.

23 סידור אדמוה"י.

24 ידני ומנהגי ר"ח – חב"ד פי"ז הערה 4, שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו המתין לזה כדי לפסוע לאחוריו לפני תפילת שמונה־עשרה.

בליל ב' לא טפחו על השולחן, והרבי לא המתין לזה (עד שנת תשכ"ה עכ"פ) – "התקשרותי גיליון קיח עמ' 20, עיי"ש שבשנים האחרונות בבית חייו היו טופחים בקביעות גם בליל ב', אבל לא ידוע אם הרבי המתין לזה) ועכ"פ מפני ירידת הדורות והתנגדות השכחה, לכאורה יש מקום לטפוח גם ביום השני, ואף בשחרית ובמנחה רצוי שיאמר אחד הנבאים וכדומה את התיבות "יעלה ויבוא" בקול רם, וכולי האי ואולי. וראה הגהות מהרש"ל לטור סי' רלז ומטה משה סי' תקיט שאצלם לא נהגו להכריז יעו"י, אלא הש"ץ או השמש היה מתחיל להתפלל בלחש מוקדם לפני הציבור, וכשהיה מגיע ליעו"י היה אומר זאת בקול רם. וראה מנהגי מהרי"ל הלי ר"ח (עמ' ה), שבליל שני דרי"ח היו מכריזים "ראש חודש". ומצינים למנהגים דק"ק וורמיישא לר' יוזפא שמש סי' סב, ולספר ידברי קהלת' עמ' 63, 78.

25 משמעות הדברים היא, שגם אם נזכר בסיום ברכת "מודים" או "שים שלום" אחרי שאמר ה'; מסיים "למדני חוקיך", כי הפסק עדיף על ברכה לבטלה. מקור דין זה בריטב"א (תענית ג,ב ד"ה ושמתעי) שהובא להלכה ע"י החיד"א, שערי־תשובה, משנה־ברורה ועוד, כמצויין בכ"פ

החיים סי' קיד סי"ק כח. הפמ"ג (משבצות סוף סי' ק י) שכותב אחרת – לא ראהו, ולכן, ככלל, אין לפסוק כמותו בזה (ראה סידור אדמוה"י בראש הלי מכירת חמץ, משי"ך יו"ד סו"ס רמ"ב אות ח). בשו"ת איגרות־משה או"ח ח"ד סי' צג דחה דברי הריטב"א מסברא, אך בשו"ת יחווה־דעת ח"ה סו"ס מט שלל את דבריו, עיי"ש. בקצות־השולחן סי' ז כא בבדי־השולחן סי' יב וסי' מז בבדי־השולחן סי' ז האריך בענין זה, אבל משנה אחרונה שלו בלוח כולל־חב"ד ליל א' חוהמ"ס לנהוג כן לענין יעלה ויבוא. מאידך, בס' שבח־המועדים עמ' 228 בהערה, מביא בשם הגר"ש דבורקין ע"ה שלא לומר זאת, וצ"ע.

26 שערי־תשובה וכו' שם בשם הריטב"א הג"ל. (ועי' קצות־השולחן בבדי־השולחן סו"ס עח).

27 שו"ע אדמוה"י סי' קכו ס"ג.

28 שו"ע אדמוה"י סי' קפח ס"י.

29 ספר־המנהגים שם, וראה אג"ק חלק טז עמ' פד. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נייע נהג לברך בעצמו על הלל דרי"ח גם כשהתפלל בציבור. ואמנם הוא ציין זאת כמנהג בית הרב **בלבד**, וציווה **שלא לספר** עדי"ז – "רשימותי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, חוברת ח, סי' 20, ושי"נ. אך בהתעודות שבת מברכים החודש מני"א תשמ"א (שיחות־קודש תשמ"א ח"ד סי' 322, בלתי מוגה), **סיפר** זאת הרבי ברבים, כימנהג **חסידיים** – "אריינכאפן ולומר את הברכה בעצמו בחשאי. (והרי גילוי המנהגים לרבים ע"י הרבי כמוהו כהוראה בזה, כמ"ש בישיבה הנדפסת בראש סי' המנהגים).

לענין הפסקה לעניית אמן בהלל ברי"ח וחווהמ"פ, ראה המסקנא בהתקשרות גיליון תמא, שלפי אדמוה"י כנראה אין לענות יותר מאשר בברכות ק"ש (דלא כמ"ש כמה מלקטים ובגיליון שלח), ושי"נ.

לוח השבוע

מרובה בפסוקים, לומדים שניים או יותר פסוקים בכל ראש-חודש²¹.
[מנהגים נוספים של ער"ח וראש-חודש נדפסו לאחרונה בגיליונות: תקס"ג, תקע"א, תקע"ו ועוד].

יום חמישי

א' במרחשוון, ב' דראש-חודש

יום שישי,

ב' במרחשוון

בערב-שבת-קודש נותנים לצדקה 'משנה' – סכום כפול, גם בשביל יום השבת³³.

הש"ץ מסיים ובא לציון לעצמו, ולא בקול רם³⁰. מכיוון שיש הפסק גדול בין הכנסת ספר-התורה לבין הקדיש, ומניחים בינתיים תפילין דרבנותם וקוראים קריאת-שמע וכו', על-כן צריך לומר [ולפחות לסיים בקול³¹] איזה מזמור לפני אמירת הקדיש שלפני מוסף³².

מנהג עתיק ללמוד בכל ראש-חודש פסוק אחד עם פירוש רש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מפרק התהילים המתאים למספר שנות חייו (לדוגמה, אם הוא בן י"ג אומר פרק י"ד), ואם הפרק מכיל פחות מ"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, חוזרים ללמוד את הפרק שוב עד שיעלה כמספר חודשי השנה; ואם הפרק

32) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, 'ספר המאמרים – ליקוטי ח"ב עמי שטז. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אג"ק ח"כ עמי רפג.
33) ראה הנלקט ב'שערי צדקה' ס"י סא.

30) כי אז יצטרך לומר מייד את הקדיש, ולא כנהוג להסמיכו (גם) לתפילת מוסף (וכפי שהורה פעם הרבני, וראה נימוקי או"ח ס"י נה).

31) ע"פ ספר-המנהגים עמי 6, ד"ה כ"ק אדמו"ר.

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו